

Oppivelvollisuuslaki ja siihen liittyvät lait - keskeisiä säännöksiä

Oppivelvollisuuden laajentamisen seurantaryhmä

26.3.2020

4 § Oppivelvollisuuden suorittaminen perusopetuksen jälkeen

- Lukiokoulutuksen oppimäärä tai ammatillinen perustutkinto (myös ammattitutkinto)
- Uusi nivelvaiheen koulutus:
Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus
 - Siirtymäsäännös lv 2021-22
 - perusopetuksen lisäopetus
 - ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus
 - lukiokoulutukseen valmistava koulutus
- TELMA eli työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus
- Vapaan sivistystyön oppivelvollisille suunnatut pitkät linjat (enintään yhden vuoden ajan)

5 § Oppivelvollisuuden suorittaminen eräissä tilanteissa

- Suorittanut perusopetuksen oppimäärän, mutta ei riittävästi suomen tai ruotsinkielen taitoa jatko-opintoihin siirtymiseksi
 - -> aikuisten perusopetus
- Perusopetuksen suorittaminen päättyy (17-vuotias), mutta ei suorittanut perusopetuksen oppimäärää
 - -> aikuisten perusopetus tai
 - -> tutkintotavoitteinen tai valmentava koulutus, jos otetaan opiskelijaksi

7 § Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen

- Oppivelvollisen hakemuksesta
- Päätöksen tekee koulutuksen järjestäjä (jos on opiskelijana) tai asuinkunta (jos ei opiskelijana)
- Syyt
 1. oppivelvollisuuden suorittamisen estävä pitkäaikainen sairaus tai vamma
 2. äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa
 3. vähintään kuukauden kestävä tilapäinen ulkomailla oleskelu

9 § Huoltajan valvontavastuu

- Oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua.
- 17 § Sanktiosäännös:
 - Jos oppivelvollisen huoltaja tahallaan tai törkeää huolimattomuuttaan laiminlyö velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden täyttämistä, hänet on tuomittava *oppivelvollisen valvonnan laiminlyönnistä* sakkoon.
- Yhteistyö huoltajan kanssa:
 - Perusopetuksen järjestäjän ilmoitettava huoltajalle, jos oppivelvollinen ei ole perusopetuksen jälkeen aloittanut koulutuksessa
 - Koulutuksen järjestäjän ilmoitettava huoltajalle, jos oppivelvollinen ei suorita opintojaan opiskelusuunnitelmansa mukaisesti
 - Jos oppivelvollinen on aikeissa keskeyttää opintonsa, selvitetään vaihtoehtoja yhdessä huoltajan kanssa
 - Koulutuksen järjestäjän ilmoitettava huoltajalle, jos oppivelvollinen on keskeyttänyt opintonsa

10 § Hakeutumisvelvollisuus

11 § Ohjaus ja valvonta

- 9. vuosiluokan keväällä
 - perusopetuksen järjestäjä ohjaa ja valvoo
 - jatko-ohjausvelvoite ilman opiskelupaikkaa jääneille koko kesän ajan
 - vastuu siirtyy asuinkunnalle OKM:n vuosittain päättämänä ajankohtana elokuun lopussa, jos oppivelvollisella ei ole opiskelupaikkaa toisen asteen koulutuksessa
- Nivelvaiheen koulutusten (esim. valmentava koulutus) päättyessä
 - nivelvaiheen koulutuksen järjestäjä ohjaa ja valvoo
 - jatko-ohjausvelvoite kesän ajan (kuten perusopetuksen päättäneet) tai kuukauden ajan koulutuksen päättymisestä
- Jos aikoo keskeyttää jo aloittamansa koulutuksen
 - koulutuksen järjestäjä ohjaa ja valvoo
 - ei voida katsoa eronneeksi oman ilmoituksen perusteella, jos ei ole uutta opiskelupaikkaa

Ohjaus ja valvonta – mistä tiedot?

- Opiskelijavalintarekisteristä tiedot hakeutumisesta sekä opiskelupaikan saamisesta ja vastaanottamisesta
 - tiedot niistä koulutuksista, joihin haetaan yhteisten hakujen kautta
 - ulkopuolella koulutus, johon haetaan suoraan oppilaitokseen (esim. kansanopistot, vieraskielinen ammatillinen koulutus, oppisopimuskoulutus)
 - perusopetuksen järjestäjän mahdollista saada jo nyt ns. opo-raportti, jossa tiedot ko. oppilaitoksen opiskelijoiden opiskelijavalinnan tilanteesta
- Koski-tietovarannosta tiedot koulutuksen aloittamisesta
 - kattavampi tietosisältö kuin opiskelijavalintarekisterilaissa
 - mukana kaikki perusopetuslain, lukiolain ja ammatillisen koulutuksen lain alainen koulutus
 - mahdollisuus rakentaa erilaisia raportteja, esim. kuntien mahdollista saada tieto kaikista oppivelvollisuus-ikäisistä, missä koulutuksessa ovat

13 § Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu

- Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu alkaa, kun tehty ilmoitus (esim. jäänyt ilman opiskelupaikkaa perusopetuksen jälkeen, keskeyttänyt opinnot ilman uutta opiskelupaikkaa)
- Asuinkunnan tehtävänä selvittää oppivelvollisen kokonaistilanne yhdessä tämän huoltajan kanssa ja ohjata
 - hakeutumaan koulutukseen
 - muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin
 - hakemaan tarvittaessa oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämistä
- Laissa ei säädettäisi, mikä kunnan viranomainen tätä tehtävää hoitaa
- Tiedonsiirtoon ei ainakaan alkuvaiheessa mitään yhteistä järjestelmää
 - kuntakohtaiset menettelyt, miten ja mille taholle ilmoitus tehdään

14 § Opiskelupaikan osoittaminen

- Asuinkunnan tehtävänä osoittaa opiskelupaikka, jos oppivelvollinen on koulukuntoinen (ei ole hakenut oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämistä) ja ei ole vapaaehtoisesti hakeutunut koulutukseen
 - määräaika 2 kk asuinkunnalle tehdystä ilmoituksesta
- Osoitetaan opiskelupaikka soveltuvasta valmentavasta koulutuksesta
 - koulutuksen järjestäjä, jolla tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämislupa
 - asuinkunta voi osoittaa opiskelupaikan myös (vapaaehtoisesti) järjestämässään tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa
 - osoittaminen ei tarkoita sitä, että asuinkunnan tulisi itse järjestää koulutusta, vaan se voi osoittaa opiskelupaikan myös toisen kunnan alueelle, yksityiselle koulutuksen järjestäjälle ym., joilla valmentavan koulutuksen järjestämislupa

Opiskelupaikan osoittaminen

- Osoittamisessa otettava huomioon
 - alueen koulutustarjonta
 - oppivelvollisen erityisen tuen tarve
 - oppivelvollisen kodin ja oppilaitoksen välinen etäisyys ja kulkuyhteydet sekä
 - oppivelvollisen perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitettu opiskelukieli
- Koulutuksen järjestäjän otettava vastaan sille osoitetut oppivelvolliset

15 § Oikeus maksuttomaan koulutukseen

- Pääsääntö: sen kalenterivuoden loppuun saakka, jolloin täyttää 20 vuotta
- Tutkintoon johtava koulutus ei kuitenkaan ole maksutonta:
 - jos aloitettu sen kalenterivuoden jälkeen, kun täyttää 18 vuotta (ns. kaksoistutkinto maksuton, jos ammatillinen+lukio aloitettu alle 18-vuotiaana)
 - jos jo aiemmin suoritettu tutkinto
- Maksuttomuutta pidennetään niitä jaksoja vastaavasti, kun opintojen suorittaminen on ollut hyväksyttävästä syystä keskeytyneenä (sairaus, perhevapaat, muut hyväksyttävät syyt)
- Pidennystä voi hakea yhden vuoden ajaksi seuraavilla perusteilla, jos ne ovat vaikuttaneet opiskeluajan pidentymiseen
 1. terveydellisiin tai muihin painaviin syihin liittyvä opiskelualan vaihto;
 2. oppimisvaikeudet;
 3. perusopetuksen jälkeisen valmentavan tai valmistavan koulutuksen suorittaminen; tai
 4. perusopetuksen oppimäärän suorittamisen viivästyminen.

16 § Maksuttomuuden laajuus

- Osaamisen hankkimiseksi tarvittavat oppimateriaalit sekä työvälineet, -asut ja -aineet
- Maksuttomia eivät ole erityistä harrastuneisuutta painottavissa koulutuksissa tarvittavat välineet
- Opintoretkien ym. maksuttomuus vielä selvittelyssä
 - perustuslain mukaan perusopetus = oppivelvollisuus on maksutonta
 - asiasta EOAK/1120/2018, 23.10.2019 -> sovellettava ainakin oppivelvollisten kohdalla
 - toisen asteen koulutuksessa jatkossa erilaisissa oikeusasemissa olevia opiskelijoita: oppivelvollisia, maksuttomaan koulutukseen oikeutettuja ja yli 20-vuotiaita ei-maksuttoman koulutuksen piirissä olevia

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus

- Yhdistetään
 - Perusopetuksen lisäopetus
 - Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus
 - Lukiokoulutukseen valmistava koulutus
- Erillinen uusi laki
 - opiskelijoiden keskeiset oikeudet ja velvollisuudet yhtenäistetään
 - viittaussäännöksillä sovelletaan osin perusopetuslakia, lukiolakia ja ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia
- Koulutuksen järjestäminen edellyttää järjestämislupaa
- Rahoitusjärjestelmät säilyvät erillisinä, rahoitustaso yhtenäistetään

Valmentavan koulutuksen järjestäjät

- Koulutuksen järjestäminen edellyttäisi pääasiassa OKM:n myöntämää järjestämislupaa
 - ammatillisen koulutuksen järjestäjät, lukiokoulutuksen järjestäjät ja yksityiset perusopetuksen järjestäjät voisivat hakea järjestämislupaa
 - turvataan alueellinen saatavuus (ns. järjestäjäverkko)
 - järjestämisluvan saaneella velvollisuus järjestää koulutusta alueen koulutustarpeen mukaisesti
- Kunnat voivat lisäksi vapaaehtoisesti järjestää valmentavaa koulutusta

Koulutuksen laajuus ja muodostuminen

- Valmentavan koulutuksen suoritus aika enintään 1 vuosi
- Koulutuksen laajuus 38 viikkoa, 25/29 tuntia opetusta ja ohjausta eri oppimisympäristöissä / opiskeluviikko
- Muodostuu koulutuksen osista
 - koulutuksen osien sisällöt määritellään Opetushallituksen laatimissa koulutuksen perusteissa
 - opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma hänen tavoitteidensa ja tarpeidensa mukaisesti -> suorittaa vain ne koulutuksen osat, joita tarvitsee

Yksilölliset valinnat

- Koulutuksen järjestäjän tarjottava mahdollisuus suorittaa kaikkia koulutuksen osia
 - järjestää itse tai yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa
- Opiskelijalla oltava mahdollisuus
 - suorittaa lukion oppimäärään kuuluvia opintoja tai ammatillisen perustutkinnon osia
 - korottaa perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja
 - vahvistaa suomen tai ruotsin kielen taitoaan

Oikeus erityiseen tukeen

- Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea koulutuksen perusteiden mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
 - vastaa ammatillisen koulutuksen säännöstä
 - uusi tehtävä lukiokoulutuksessa
 - perusopetuksessa muuttaa vaikeasti vammaisten oikeuksia saada kuljetus- ja eräät muut palvelut koulutuksen järjestäjältä (vastaavat palvelut vammaispalvelulain nojalla)
- Jos perusopetuksessa tehty oppilaalle erityisen tuen päätös, tilanne tulee tarkistaa oppivelvollisen siirtyessä valmentavaan koulutukseen

Uusia ryhmiä koulumatkatuen piiriin

- Maksuttomaan koulutukseen oikeutetut opiskelijat
 - aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa
 - ammattitutkintoon johtavassa koulutuksessa
 - vapaan sivistystyön oppivelvollisille suunnatuilla linjoilla opiskelevat
 - ”entiset” perusopetuksen lisäopetuksen opiskelijat (uuden valmentavan koulutuksen käyttöönoton jälkeen)

Koulumatkatuen myöntäminen maksuttomaan koulutukseen oikeutetuille

- Yhdensuuntaisen koulumatkan pituus vähintään 5 km (10 km)
 - uusia tuensaajia arviolta noin 39 000 muualla kuin HSL-alueella
- Ei alarajaa matkakustannuksille (54 euroa)
 - uusia tuensaajia arviolta noin 30 000 HSL-alueella
- Ei omavastuuosuutta (43 euroa)
 - koskee noin 36 000:ta nykyistä koulumatkatuen saajaa
- Seutuliikenteessä (Waltti-lippujärjestelmä) korvaus halvimman opiskelijalle myytävän lipputuotteen mukaan alle 10 km matkoilla (yli 10 km matkoilla korvaus perustuu OKM:n taksa-asetukseen)